

Таран О. С.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету «Львівська політехніка»

ФУНКЦІЇ СЛЕНГІЗМІВ У МЕРЕЖЕВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. Статтю присвячено аналізу функцій сленгізмів у мережевій комунікації крізь призму постмодерного культурного контексту. У ній описано особливості мережевої комунікації загалом та обраних для дослідження мережевих джерел зокрема. Сленгізми в інтернет-комунікації вживають у таких функціях, як лайлива лексика, евфемістична, стилістична, емоційно-експресивна, ігрова тощо.

Ключові слова: мережева комунікація, сленгізм, арго, функція, постмодернізм.

Постановка проблеми. Нові інформаційні технології формують новий стиль життя інформаційного суспільства (Л. Иванов, 2000 р.), зумовлюють особливий культурний простір, у якому суб'єкт залучається до нових видів діяльності (В. Фатурова, 2004 р.), що зазвичай позначається на мові. Серед науковців навіть висловлювалась думка про виникнення нової форми мови – мережевої (Л. Иванов, Г. Трофимова, Л. Компанцева). Г. Кнабе однією з найсуттєвіших характеристик культури ХХ ст. вважає взаємозв'язок умонастроїв постмодерну та появу Інтернету, постмодерна сутність якого полягає в спрощенні відповідальності автора за його повідомлення. Учений переконаний: «Інтернет – це перший механізм, у якому закладена принципова відмінність глобальної заміни спілкування та співтовариств із відповідально діалогічною структурою на спілкування й співтовариства, де така структура факультативна та довільно вибіркова» [1]. Це положення є вихідним у розвідці, на ньому будуватимемо аналіз функцій сленгізмів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лінгвістичні дослідження мережевої комунікації виявляють декілька взаємопов'язаних аспектів:

- когнітивний (проблема категоризації людського досвіду в мережевій комунікації, відображення специфіки національної/транскультурної свідомості в концептуальному полі Інтернету тощо);

- дискурсивно-жанровий (визначення функціонально-стилістичної приналежності мови Інтернету загалом; аналіз як традиційних жанрів та їх модифікацій у нових умовах (наприклад, жанрів електронних засобів масової інформації), так і специфічних, власне віртуальних – флуд, флейм, спам тощо, їх зв'язок із технічно розробленим форматом спілкування);

- комунікативно-прагматичний (вивчення мовної поведінки, форм самоідентифікації, портрета комунікативної віртуальної особистості, питання так званого нетикету);

- лінгвокультурологічний [5];

- соціолінгвістичний (дослідження мови віртуальних співтовариств), з якого виокремився гендерний підхід;

- мовно-нормативний, причому найчастіше аналізують порушення орфографічної норми, як довільні (через неграмотність), так і зумисні (новограф, «афтарська мова», «мова падонкафф»).

Мовним питанням Інтернету присвячені монографії А. Атабекової, Л. Компанцевої, О. Лутовиної, Д. Соколовського,

Г. Трофимової, D. Crystal, частково праця С. Frehner, дисертації Т. Алтухової, О. Галичкіної, А. Кутузова, Ф. Смирнова, статті О. Горошко, Г. Гусейнова, Л. Іванова та інших авторів.

Феномен мережевої комунікації полягає в інтерактивності й глобальності (D. Crystal, Л. Компанцева) міжособистісної електронної взаємодії, яка складається з технічного (механізми, розробники) та соціально-мовного (пересічні користувачі, у тому числі модератори) рівнів [2, с. 10]. У науковій літературі визначають такі основні її риси, як технічна опосередкованість, швидкість передачі інформації, дистанційна віддаленість комунікантів і пов'язана із цим фізична (тілесна) їх невиявленість, пантекстуалізм (термін М. Епштейна), гіпертекстуальність, відсутність невербальних компонентів спілкування (паралінгвальних, кінестетичних, візуального контакту) та труднощі (бідність) у репрезентації емоційного складника спілкування, переважно анонімність, імперсональність, невимушеність, синтез комунікації й автокомунікації, спонтанність висловлювань. За способом вираження мережева комунікація формально є письмовим мовленням, проте концептуально – розмовним, за кількістю учасників це діалог, полілог, за відношенням до реального часу – on-line (наприклад, ICQ, чати), off-line (електронна пошта), а також комбінований тип – on-off-line (висловлювання на форумах, коментарі в блогах, записи на стіні в соцмережах).

Об'єктом дослідження стала текстова мережева комунікація, оформлена засобами графічної системи природної української мови з незначним додаванням штучних знаків. Джерельною базою послуговували 25 мережевих різножанрових джерел типу on-off-line за останні 10 років: висловлювання на форумах і коментарі в блогах, на сайтах різної тематики (форуми міст, студентські, літературні, медійні, мотоциклетні, футбольні, політичні, сайти газет і радіо, обговорення на сайтах телешоу «Голос країни» та «Голос діти» тощо), а також українськомовні записи на стінах соцмереж «В Контакте» (до 2014 р.) і «Facebook». Усі обрані для дослідження комунікативні висловлювання в різних типах мережевих джерел об'єднує публічність, інтерактивність, мінімалізм форми, асинхронність, суб'єктивність, співвідносність з одним стимулом – заданою на форумі темою, статтею блогу, новинами на сайті, записом автора сторінки в соцмережі тощо, спонтанність, використання неформального вокабуляру, зокрема й одиниць загального сленгу, що стали предметом нашої уваги. Такий вибір предмета дослідження зумовлений вихідним положенням, адже сленг є неодмінним виразником постмодерну.

Тому **мета статті** – проаналізувати функції сленгізмів з огляду на постмодерний культурно-світоглядний контекст.

Виклад основного матеріалу. Основна функція сленгізмів у мережевій комунікації – експресивно-ігрова, що зумовлена ігровим характером як сленгу, так і самої комунікації, що вивчали Т. Алтухова, Л. Иванов, Л. Компанцева, А. Кутузов

та інші вчені. Теоретик постмодернізму Ж.-Ф. Ліотар зауважує, що «мовні ігри є необхідним для існування суспільства мінімумом зв'язку» [3, с. 46]. Найчастіше користувачі відвідують форуми, соцмережі та блоги з метою відволіктися, розважитися, висловити свої враження й емоції щодо певного стимулу, яким є тема/стаття, а це зумовлює емоційно-експресивну лексику та фразеологію, зокрема сленгову. Наприклад: *Мікс взагалі офігенний :) дивуюсь, як я його раніше не чув* (<http://vk.com/id30672854>, 11.05.2010); *Хлопаки працюють на всі 12. Респект і уважуха* (<https://www.facebook.com/AutoLegion/>, 03.12.2017); *Влад Ситник співає просто зашибенно!!!* (<http://goloskrainy.tv>, 29.08.2011); *Тварі вже достали – задрали!* (форум на сайті радіо «Ера-fm», <http://forum.radioera.com.ua>, 15.11.2012); *Усьо, капец. Хочу на море* (<https://www.facebook.com/groups/poradte>, 02.07.2016); *Прикольні оригами!* (<http://www.chytomo.com>, 07.01.2011); *Дякую ІФДМА і тим викладачам, які дручили нас 6 років* (коментарі на сайті «Освіта в Україні», <http://www.osvita.com.ua/ua/universities/191>, 05.02.2011).

Цікаву паралель із карнавалом у розумінні М. Бахтіна провели В. Нестеров та О. Нестерова: за відсутності тілесності людина отримує у віртуальному соціумі повну свободу у вивороченні бажаного образу – вона одягає карнавальну маску, тому в мережі спілкуються часто не реальні люди, а створені ними образи [4]. Л. Компанцева вважає: «Мовна активність учасників має яскраво виражений презентативний характер» [5, с. 14]. Отже, основною прагматичною установкою комунікантів є самовираження й самопрезентація, причому нерідко відтворюються ролі, не властиві їм або не реалізовані ними в реальному житті в умовах соціальної норми. На мовному рівні це виявляється в семантичній грі, використанні субстандартних одиниць, «аффтаської мови» тощо. Так, наприклад, образ розкутого, успішного, упевненого в собі комуніканта створюється за допомогою вживання арготичної за походженням лексики, що в загальному сленгу зазнала семантичного розширення: *Полковник, харе триндеть, виводь на барикади!* (блог А. Гриценка, <http://blogs.pravda.com.ua>, 16.01.2013); *ти тут на Милу не гони* (<http://goloskrainy.tv>, 22.08.2011); *Чувак, круто!* (<http://nbb.com.ua>, 08.04.2009); *Скільки можна найжджати на бургомистра середньовічного Києва?* (<https://www.facebook.com/pg/Kyiv.medieval>, 29.11.2017).

Анонімність зумовлює безвідповідальність за текст і його мовне оформлення, а це уможливує девіантну мовну поведінку (від провокації до ображення й приниження співрозмовників із використанням субстандартної лексики та фразеології, зокрема інвективної). Для інтернет-дискурсу найбільшою мірою, порівняно з іншими типами, характерне використання сленгізмів у функції лайливих слів, наприклад: *Люди добрі, я не за Тоню, чесно, алето цей дебілоїд Поклінниця?* (<http://goloskrainy.tv>, 23.08.2011). Особливо яскраво це виявляється на політичних форумах і в обговореннях блогів політиків, наприклад: *Ти баклан неотесаний, тобі цього не зрозуміти!!!* (блог Г. Герман, <http://blogs.pravda.com.ua>, 20.05.2011); *Не звертайте увагу на цього завидючого придурка!!! Він тупоріла бичара!!!* (блог Г. Герман, <http://blogs.pravda.com.ua>, 20.05.2011); *Крім того, що ти тупий дятел, ти ще й безмізкий папуга?!* (блог І. Богословської, <http://blogs.pravda.com.ua>, 21.04.2011); *І за що такому тупаку, як ти, Ганна Герман гроші платять?!* (блог І. Богословської, <http://blogs.pravda.com.ua>, 21.04.2011).

Через відсутність невербальних компонентів спілкування посилюється навантаження на вербальні компоненти, адже

сленгізми як емоційно й експресивно конотовані одиниці якнайкраще цьому відповідають; безпосередній вияв емоцій передають вигуки – ними особливо позначена мережева комунікація на молодіжних форумах і сайтах, у соцмережах (поряд з експресивною пунктуацією та емотиконами). Це переважно вигуки англо-американського походження: *вббббббб. дуже цікаво. дуже. сама суть* (<http://old.slonyk.com>, 22.09.2008); *А у мене літо восени, вав* (<https://www.facebook.com/groups/poradte>, 04.11.2017); *Унс, він виявився АТОшником* (форум на <https://www.volyn24.com/news>, 16.03.2018).

З усного розмовного мовлення інтернет-дискурс перейняв не тільки еліптичний синтаксис, а й наповнення речень беззмістовними мовленнєвими прокладками, які нерідко є евфемістичними (за правилами багатьох сайтів вживання нецензурної лексики заборонене). У функції таких евфемізмів виступають сленгізми, наприклад: *Що йопересете ту Руслану не влаштувало, що вона 2 слова з себе витиснула, ще й рукою махнула* (<http://goloskrainy.tv>, 22.08.2011); *Суботня тема, йомайо* (<https://forum.pravda.com.ua>, 07.04.2018); *Але я, блін, не така, і вже мабуть такою не стану, пізно вже...* (студентський форум, <http://www.univer-sity.com>, 15.02.2008); *скільки б воно не було схоже на дитячу поведінку, але це, блін, і є світова політика* (коментарі до блогів <http://gazeta.ua/blog>, 07.02.2012). Вживання цих беззмістовних елементів відповідає світовідчуттю постмодерного хаосу.

У власне стилістичній функції сленгізми вживають для підкреслення ставлення до описуваних об'єктів, суб'єктів, подій. Так, арготична за походженням лексика й фразеологія створює відповідний колорит, натякає на причетність до кримінального світу (переважно на політичних форумах, блогах), наприклад: *Коли завершиться комерціалізація всього і вся, базаризація і баригизація, так сказати, отоді ми будемо державою і народом* (блог Г. Герман, <http://blogs.pravda.com.ua>, 05.07.2011); *Бо кожна поступка «лохам» у кримінальному світі – слабкість, а це не по-пацанськи* (блог Ю. Луценка, <http://blogs.pravda.com.ua>, 27.02.2013); *Тимоха буде мотати третій строк за безплатну здачу України Росії!* (блог І. Богословської, <http://blogs.pravda.com.ua>, 21.04.2011); *Женить його під три чорти!!! А разом із ним цих гонників!!!* (блог А. Гриценка, 27.03.2013); *Країна у боргах, а кримінали обзаводяться яхтами, конюшнями, золотими парашами і...* (коментарі до блогів <http://gazeta.ua/blog>, 20.02.2012). Також це створює ефект іронії чи сарказму, наприклад: *ви кинули насамперед свій лохторат* (<http://www.pravda.com.ua>, 03.07.2012); *От що значить «великий и могучий»! І фені ніякої не потрібно!* (<http://nbb.com.ua>, 24.12.2011).

Сленгізми також виконують стилетвірну функцію, адже є маркерами розмовного мовлення. С. Frehner вважає: «Використання неформального вокабуляру показує, що мовці не докладають зусиль до ретельного добору слів; в умовах обмежень реальним часом вони не мають часу на обмірковування відповідності лексичної одиниці в тексті» [6, с. 73]. Цим зумовлюється також мінімалізм форми постів (повідомлень) і вживання сленгізмів у зв'язку з їх розмитим значенням, наприклад: *«Солодко» фігячили, власне, Вова і мій товариш* (<http://vk.com/id30672854>, 12.08.2012); *Чи проводилась виборча компанія до ВР за чисті гроші, чи за крадені у лохів?* (блог В. Кличка, <http://blogs.pravda.com.ua>, 23.03.2013); *Все реально дуже круто! Хочу сюди ще раз завітати* (<https://m.facebook.com/lvivcss>, 05.05.2018).

Висновки. За нашим спостереженням, тема й формат блогів і форумів визначають соціальний характер комунікантів та, відповідно, тональність спілкування. Так, наприклад, коментарі на сайті «Голос діти» менш агресивні та значно менше насичені сленгізмами, ніж коментарі до шоу «Голос країни», що зумовлено відмінною аудиторією: уболівальниками першого шоу є переважно матері (вік комунікантів від 27 років), а другого – здебільшого підлітки з їхнім епатажним ставленням до дійсності. Словесною розкутістю, проте без ображення співкомунікантів, позначені чоловічі форуми за інтересами (мотоциклетний, футбольний тощо). Коментарі щодо вищих навчальних закладів на сайті «Освіта в Україні» насичені емоційно-оцінними сленгізмами, що зумовлено темою обговорення.

Загалом мережева комунікація відбиває постмодерні умонастрої, влучно описані М. Епштейном: гуманітарний розум приречений на вічне відставання від новітніх технічних можливостей – «є потужні засоби для передавання, проте передавати особливо й нічого». Із цього постають іронія та самоіронія [7], втілені в сленгізмах, наприклад: *Еге, то там же братик у податковій... все ясно, дашок такий собі* (коментарі до статей <http://gazeta.ua/articles/opinions-journal>, 16.12.2010); *В нас люди інії. Як не алкаш, то крутелик, який не платить за комуналку* (<https://www.facebook.com/groups/poradte>, 15.01.2016).

Перспективу дослідження становить простеження вживання сленгової лексики й фразеології в динаміці, а також у контексті вивчення тональності за допомогою комп'ютерних лінгвопрограм, що дають змогу опрацювати великі масиви текстів.

Література:

1. Кнабе Г. Принцип индивидуальности, постмодерн и альтернативный ему образ философии. Русский журнал. 1999. URL: <http://old.russ.ru/edu/99-05-24/knabe.htm>.
2. Алтухова Т. Коммуникация в социальной компьютерной сети «В Контакте»: жанроведческий аспект: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 «Русский язык». Кемерово, 2012. 25 с.

3. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / пер. с фр. Н. Шматко. СПб.: АЛЕТЕЙЯ, 1998. 160 с.
4. Нестеров В., Нестерова Е. Карнавальная составляющая как один из факторов коммуникативного феномена чатов. URL: <http://flogiston.ru/articles/netpsy/nesterov/print>.
5. Компанцева Л. Интернет-коммуникация: когнитивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти: автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.02 «Російська мова». К., 2007. 33 с.
6. Frehner C. Email – SMS – MMS: The Linguistic Creativity of Asynchronous Discourse in New Media Age. Bern: Peter Lang, 2008. 294 p.
7. Эпштейн М. О виртуальной словесности. Русский журнал. 1998. URL: <http://old.russ.ru/journal/netcult/98-06-10/epstyn.htm>.

Таран О. С. Функции сленгизмов в сетевой коммуникации

Аннотация. Статья посвящена анализу функций сленговой лексики в сетевой коммуникации сквозь призму культуры постмодернизма. В ней описаны особенности сетевой коммуникации в целом и источниковая база в частности. Сленгизмы в интернет-коммуникации используют в таких функциях, как инвективная, эвфемистическая, стилистическая, эмоционально-экспрессивная, игровая и другие.

Ключевые слова: сетевая коммуникация, сленгизм, аргот, функция, постмодернизм.

Taran O. Functions of the slang words in the Internet-communication

Summary. The article is devoted to the analysis of slang words functions in the Internet-communication in the light of postmodern culture prism. The author determines main features of the Internet-communication, describes the source base in detail. The slang words in the Internet-communication can be used as swear-word, euphemism. Also they have stylistic function, expressive and playing function, etc.

Key words: Internet-communication, slang word, argot, function, postmodernism.